

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 4 kwietnia 2012 roku

ZEW/500/7/2012/JF

**Pani
Krystyna Szumilas
Minister Edukacji Narodowej**

jestem zaniepokojony rosnącą liczbą napływających do mnie spraw, dotyczących naruszania przez nauczycieli praw i dobra dziecka w przedszkolach i szkołach, a także sposobem rozstrzygania ich przez rzeczników dyscyplinarnych i komisje dyscyplinarne dla nauczycieli.

W związku z powyższym, chciałbym przedstawić Pani Minister swoje spostrzeżenia dotyczące ww. problemu.

Moją szczególną uwagę zwróciły decyzje wydawane przez komisje dyscyplinarne dla nauczycieli. W postępowaniach prowadzonych przez komisje dyscyplinarne pierwszej instancji przeciwko nauczycielowi w związku z naruszeniem praw i dobra dziecka najczęściej wymierzana jest najniższa kara przewidziana w katalogu sankcji – nagana z ostrzeżeniem. Dzieje się tak nawet w sytuacjach stosowania przez nauczyciela przemocy fizycznej wobec ucznia czy wychowanka. Wpłynęła do mnie sprawa, w której komisja dyscyplinarna drugiej instancji wydała orzeczenie uniewinniające nauczyciela, pomimo stwierdzenia przez organy ścigania faktu stosowania przez niego przemocy fizycznej wobec wychowanka. Na życzenie Pani Minister chętnie przedstawię szczegółową dokumentację w sprawach, na które się powołuję.

Analizując dokumentację zgromadzoną w prowadzonych przeze mnie sprawach często odnoszę wrażenie, że członkowie komisji dyscyplinarnych zapominają o obowiązkach nauczyciela, wynikających z przepisów prawa oświatowego, a przede wszystkim o zasadach etyki tego zawodu. A przecież powinno być oczywiste, że nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych kieruje się dobrem dzieci, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem ich godności osobistej – art. 6

ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.). Jednocześnie nauczyciel powinien pamiętać, że dziecko ma prawo do ochrony przed wszelkimi formami przemocy fizycznej i psychicznej oraz ochrony przed poniżającym traktowaniem.

Chciałbym zauważyć, że środowisko nauczycielskie nie stworzyło do tej pory obowiązującego kodeksu etyki zawodowej, tak jak się to stało np. w przypadku lekarzy czy prawników. A przecież morale pracowników oświaty odgrywa niebywale ważną rolę w procesie wychowania dzieci i młodzieży. To nauczyciele i wychowawcy powinni wziąć na siebie odpowiedzialność za przekazywanie uczniom nie tylko wiedzy, ale i wartości etycznych oraz norm życia społecznego, a przede wszystkim winni służyć przykładem ich respektowania. Przedstawione obszary odpowiedzialności decydują o znaczeniu przestrzegania zasad etyki zawodowej w wykonywaniu obowiązków nauczyciela i stanowią podstawę do stawiania im szczególnych wymagań w pracy z dziećmi. Dlatego – w moim odczuciu – rozważenia wymaga kwestia stworzenia kodeksu etyki dla tego zawodu. Dokument taki nie tylko przypomniałby nauczycielom o ich szczególnej roli w życiu społecznym, ale – mam nadzieję – również wywoła szeroką dyskusję społeczną na ten temat. Rok Janusza Korczaka wydaje się być bardzo odpowiednim czasem dla takiego przedsięwzięcia.

Pani Minister,

pragnę przypomnieć, że w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli występowałem już wcześniej do Ministra Edukacji Narodowej – Pani Katarzyny Hall (pismo z 19 maja 2011 r.). Prosiłem o rozważenie możliwości wprowadzenia następujących zmian w projekcie rozporządzenia *w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego*:

- 1) powołanie do składu komisji dyscyplinarnych – oprócz nauczycieli – także osób z wykształceniem prawniczym (nie zawsze nauczyciel – członek komisji – potrafi stawić czoła wytrawnym adwokatom, reprezentującym obwinionego nauczyciela);
- 2) umożliwienie udziału w pracach komisji dyscyplinarnych przedstawicielom rodziców w sytuacjach, gdy chodzi o naruszenie praw i dobra dziecka;
- 3) umożliwienie osobie wnoszącej sprawę złożenia odwołania od postanowień komisji w przypadku odmowy wszczęcia postępowania dyscyplinarnego lub jego umorzenia;
- 4) przyznanie rodzicom poszkodowanego ucznia uprawnień strony w sprawach dotyczących naruszenia praw i dobra dziecka (prawo do wnoszenia odwołań/zażaleń oraz otrzymywania informacji o wynikach postępowania dyscyplinarnego);

5) zmianę zapisu zawartego w § 38 ust. 2 poprzez ustalenie, iż „okoliczności zarzucanego czynu” będą miały wpływ jedynie na ustalenie rodzaju kary, a nie na orzeczenie o fakcie zaistnienia winy lub jej braku.

Oprócz wyżej wymienionych sugestii zwróciłem także uwagę na konieczność zmian w uregulowaniach dotyczących postępowania dyscyplinarnego zawartych w ustawie Karta Nauczyciela. Postulowałem zmianę:

- art. 79 ust. 2 (cyt.: „Rzecznik dyscyplinarny jest związany zaleceniami organu, który go powołał do tej funkcji”), który powinien zostać doprecyzowany, czego te zalecenia mogą lub powinny dotyczyć;
- art. 81 ust. 1 (cyt.: „Postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie 3 miesięcy od dnia uzyskania przez właściwy organ [...] wiadomości o popełnieniu czynu uzasadniającego nałożenie kary i po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu [...]”) poprzez wydłużenie wskazanego w nim terminu, w szczególności w sprawach dotyczących uchybienia godności zawodu nauczyciela poprzez nawiązanie bliskich relacji o różnym charakterze i stopniu nasilenia między nauczycielem a uczniem. Przykładem mogą tu służyć sprawy dotyczące dopuszczenia się przez nauczycieli czynności seksualnych wobec uczniów oraz obcowania z nimi, niejednokrotnie ujawnione dopiero po kilku latach od zdarzenia.

Ponadto, uważam, że dziecku należy zapewnić szczególną ochronę zarówno w postępowaniu wyjaśniającym, jak i w postępowaniu przed komisją dyscyplinarną. Możliwość powołania dziecka na świadka w trybie postępowania dyscyplinarnego wymaga zapewnienia szczególnych środków ochrony małoletniemu świadkowi, których obecnie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego nie przewidują. Przesłuchanie dziecka wymaga zabezpieczenia jego dobra i interesu przed zbędnym wtórnym pokrzywdzeniem. Dobrym przykładem zapewnienia takiej ochrony są przesłuchania dzieci w warunkach przyjaznych przewidziane w Kodeksie postępowania karnego. Przesłuchanie dziecka w odpowiednich warunkach nie tylko w prawidłowy sposób zabezpiecza małoletniego świadka, ale także gwarantuje uzyskanie wartościowego materiału dowodowego

Pani Minister,

ponieważ przywołane wyżej postulaty pozostają aktualne, na podstawie art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2000 r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.), proszę o uwzględnienie moich uwag w pracach nad rozporządzeniem *w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego*

oraz wskazanie, na jakim etapie znajdują się obecnie prace nad ww. dokumentem. Będę wdzięczny za potraktowanie sprawy jako pilnej.

Z wyrazami szacunku
Michał Jankowski